

HUKUKİ VE TEKNİK BOYUTUYLA ELEKTRONİK TEBLİGAT İLE KAYITLI ELEKTRONİK POSTA SİSTEMİ*

Prof. Dr. Asaf VAROL**
Dr. İhsan BAŞTÜRK***

GİRİŞ

Bilindiği üzere, Tebligat Kanunu'nda (TK)^[1] Ocak 2011'de yapılan değişiklikle "tebligata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişilere elektronik yolla tebligat yapılabileceği" ilkesi benimsenmiştir. Bu bağlamda anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere elektronik yolla tebligat yapılması zorunluluğu getirilmiştir.^[2] 19.01.2013 tarihinde Elektronik Tebligat

* Bu makale, 15 Şubat 2014 tarihinde Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde düzenlenen "Ticaret Şirketleri Örneğinde Kayıtlı Elektronik Posta ve E-Tebligat" adlı konferansta yazarlarca sunulan tebliğlerin birleştirilmiş ve genişletilmiş halini oluşturan 31.12.2014 tarihindeki verileri yansıtmaktadır.

** Fırat Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Öğretim Üyesi.

*** Yargıtay Üyesi.

[1] 7201 sayılı Tebligat Kanunu için bkz. RG. 19.2.1959/ 10139

[2] Tebligat Kanunu'nda yapılan bu düzenlemeden bilgi toplumunun beklentileri için ayrıca bkz. Özen, Muharrem/ Baştürk, İhsan: Bilişim-İnternet ve Ceza Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s. 216.

Yönetmeliği'nin^[3] (ETY) yürürlüğe girmesiyle birlikte ise; yargı mercileri, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler, düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy hükmi şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından PTT vasıtasıyla e- tebligat yapılmasının önü açılmıştır. Bu bağlamda, Adalet Bakanlığınca Ulusal Yargı Ağı Portalı (UYAP) bilişim sistemi üzerinden e-tebligat gönderimlerine başlanması beklenmektedir. Söz edilen uygulamanın ülkemiz için e-tebligat sisteminin hayata geçmesine öncülük edeceği öngörülmektedir. Böylelikle uzayan yargılama sürelerinin kısaltılması suretiyle adil yargılanma hakkının korunması ile hukuki güvenlik ilkesinin gerçekleştirilmesinde KEP ve e-tebligatın önemli bir işlev yüklenmesi beklenmektedir.

Türk Ticaret Kanunu (TK) da tacirler arasındaki belirli hukuki sonuçlar doğuran işlemlerin KEP ile yapılması zorunluluğu getirmiştir. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik^[4] uyarınca, KEP sistemi üzerinden sunulan hizmetlere ilişkin olarak oluşturulan kayıtlar ile KEP delilleri senet hükmünde olup aksi ispat edilinceye kadar kesin delil sayılacaktır. Bu bağlamda, KEP kullanımının ticaret şirketleri yönünden ne denli önem taşıdığı açıkça ortadadır.

KEP kullanımının yaygınlaştırılması çabalarının tüm sektörlerde hızla yürütüldüğü izlenmektedir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), ruhsat verdiği işletmecilerin tümüne KEP adresi edinme zorunluluğu getirmiş, aynı doğrultuda olmak üzere Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) gibi düzenleyici kuruluşlar da işletmecilere KEP adresi edinerek ilgili kurumlara bildirmeleri zorunluluğu yüklemiştir. Kalkınma Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının ise kamu kurumları arasındaki yazışmaların KEP ile yapılmasını öngören mevzuat uyumlaştırmaya dair düzenlemeler ve teknik çalışmalar yürüttükleri bilinmektedir. Kısacası, KEP ve e-tebligatın 2015 yılından itibaren bilişim, hukuk ve ticaret alanlarında önemli bir gündem oluşturacağı öngörülmektedir.

1. GENEL OLARAK TEBLİGAT

Hukuk devleti denilince ilk olarak hukuk güvenliği ilkesi akla gelmektedir. Bilindiği üzere hukuk güvenliği ilkesi vatandaşların hukuki güvenlik ortamı içinde yaşadığı yönetim biçimlerini ifade etmektedir. Bireyler hakkındaki hukuki sonuçlar doğurucu işlemlerinin ilgisine bildiriminin gerekliliği hukuk devleti ilkesinin açık bir zorunluluğudur. Bu anlamda Anayasa'nın (AY) 40.

[3] Bkz. RG.19.01.2013/ 28533.

[4] Bkz. RG. 25.08.2011/28036.

maddesinde “Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır” ilkesine yer verilmiştir. Devletin belirtilen anayasal yükümlülüğünü yerine getirmesinin yegane aracı ise tebligattır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde “tebligatta bulunmak: bildirim yayımlamak, bildirimden haberdar etmek, bildirim göndermek” anlamındadır.^[5] “Tebliğ” sözcüğü, bildirme, haber verme, bildiri karşılığı kullanılmaktadır.^[6] “Tebliğ” ve “tebligat” sözcükleri hukuk literatüründe ise bir sistemin adını ifade etmektedir. Tebligat kısaca, hukuki sonuç doğurucu işlemlerin muhatabına bildirilmesi ve bu bildirim belgelendirilmesi işlemlerinin kanunla gösterilen usule göre yapılması olarak adlandırılabilir.^[7]

Siber ortamda suçlulukla mücadelenin güçlüğü göz önüne alındığında elektronik ortama tam bir güven duyulması mümkün olmayabilir. Bu bağlamda, KEP ile e-tebligatın güvenli elektronik imza altyapısını kullandığı ve sahip olduğu 128 bitlik bir şifreleme sayesinde elektronik ortamlarda bilgi transferinin güven içerisinde yapılabildiği bilinmekte ve günümüz teknolojisinin bulunduğu noktada bu düzeydeki bir şifrelemeyi çözmek imkânsız olarak değerlendirilmektedir. Hem hızı ve sahip olduğu avantajları hem de -belirtilen şartlar altında- güvenliğin sağlandığı göz önüne alındığında, günümüzde bilgi teknolojilerinin hukuki sonuç doğuracak iletişim (tebligat) amaçlı kullanılması mümkün gözükmektedir. Kuşkusuz, yaşam nasıl elektronik ortamda devam ediyorsa, bir iletişim türü olan tebligatın da elektronik ortamda sürdürülmesi gerekmektedir.

2. HUKUKİ GÜVENLİK İLKESİ BAKIMINDAN TEBLİGAT

Özel olarak tasarlanmış zarflar içerisinde yapılan tebligatı günlük hayatta insanlar genellikle kabul etmekten kaçınırlar. Çünkü tebligat, içerdiği hukuki işlem dolayısıyla ileride önemli sonuçlara yol açabilecek nitelikte olabilir. Kuşkusuz bu tebliğin yapılması başlayacak hukuki sürecin ilk ve önemli bir halkasıdır. Bilindiği üzere hukuki işlemlere karşı yapılacak kanuni başvurular mutlaka sürelidir. Bu anlamda, tebligatın doğru kişiye yapılması ve muhataplarının

[5] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=tebligatta_bulunmak&cesit=1&guid=TDK.GTS.5307bd4568c334.93678153 (Erişim tarihi: 20.02.2014).

[6] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5307bd53ef8a96.10676173 (Erişim tarihi: 20.02.2014).

[7] Muşul, Timuçin: Tebligat Hukuku, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi Ankara 2013, s. 41.

zamanında tebligat içeriğinden bilgi sahibi olmalarının sağlanması gerekir. Bu itibarla bireylerin yapılan hukuki işleme karşı kanuni başvuru haklarının kullanılmasına imkân sağlanması, hukuki güvenlik ilkesinin hayata geçirilmesi bakımından hayati bir öneme sahiptir. Bu bağlamda AY'nın 40. maddesindeki "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır" hükmü temel bir güvence olarak dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, bireylerin yürütülen hukuki işleme karşı gerekçelerini ileri sürerek kanuni başvuruda bulunması, AY'nın 36. maddesi ile teminat altına alınmış olan hak arama özgürlüğünün kullanılmasıdır. Hak arama özgürlüğünün hayata geçirilmesinin vazgeçilmez unsuru da bireylerin kendilerini ilgilendiren hukuki işlemlerden zamanında ve doğru bilgilendirilmelerinin sağlanarak hak aramaya elverişli hukuki iklimin yaratılmasıdır. İşte bu iklimi oluşturabilmenin ilk ve vazgeçilmez şartının sağlıklı bir tebligat sisteminin varlığı olduğu kuşkusuzdur.

Yüklenen önem sebebiyle anayasal olarak da güvence altına alınmış olan tebligatın muhatabına (doğru kişiye) ve zamanında ulaştırılmaması sebebiyle telafisi güç hatta imkânsız denilebilecek hak kayıpları ortaya çıkabilecektir. Gerçekten, gün geçmiyor ki yargı mercilerinde veya idari mercilerde bir "usulsüz tebligat" iddiasıyla karşılaşılmaş olsun. Gün geçmiyor ki kişilerin hayatının kararmasına yol açan usulsüz tebligat haberleri duyulmamış olsun. Fiziki tebligat sisteminin hukuki güvenlik ilkesi bakımından güvenceli olmadığını ortaya koyan sadece birkaç örnek:

- 25 yıllık avukatı usulsüz tebligat yaktı.^[8]
- Eşinin kendisinden boşandığını, kocasını şikâyet için gittiği karakolda öğrenen bir çocuk annesi Güzide T, tebligatı usulsüz yapan postacıya da dava açtı...^[9]

3. ADİL YARGILANMA HAKKININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE TEBLİGATIN ÖNEMİ

Davaların mümkün olan süratle ve en az giderle sonuçlandırılması, anayasal bir yükümlülük olduğu (AY md. 141/4) gibi adil yargılanma hakkının da bir gereğidir. Konuya bu yönüyle bakıldığında ülkemizde adalet sistemi tebligatların zamanında ve muhataplarına ulaştırılmaması sebebiyle ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bu bağlamda, bir taraftan bireyler yönünden ciddi hak kayıpları

[8] <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/22053137.asp> ((Erişim tarihi: 20.02.2014).

[9] <http://gundem.bugun.com.tr/postaciya-tebligat-cezasi-haberi/618838> (Erişim tarihi: 21.02.2014).

ortaya çıkabilmekte, diğer yandan tebligatların süratli gerçekleştirilememesi nedeniyle davaların sürüncemede kalmasına yol açabilmektedir.

Tebliğatin zamanında yapılması, kişilerin hak arama özgürlüğünün hayata geçirilmesi için gerekli süreye ve araçlara sahip kılınması anlamında da önemlidir. Adalet Sistemimizde sanıklara, mağdurlara, davalılara, tanıklara ulaşmakta maalesef güçlük çekilmektedir. Özellikle Merkezi Nüfus idaresi Sistemi (MERNİS) ve Adres Kayıt Sistemi (AKS) projeleri^[10] hayata geçirilmeden önce Adalet Sistemimizde davaların taraflarına ulaşmak konusunda ciddi problemler yaşandığı acı bir gerçekliktir. Gerçekten, ülkemizde muhakemenin uzamasının temel sebeplerinden birisinin de kişilere fiziki tebligat sistemiyle ulaşılamamasıdır.^[11] Bu bağlamda, davaların süratle sonuçlandırılmasında tebligat işleminin önemi gözetildiğinde, fiziki tebligat yerine e-tebligat sisteminin benimsenmesinin davaların makul sürede bitirilmesine ve adil yargılanma ilkesinin hayata geçirilmesine önemli katkılar sağlayabileceği kuşkusuzdur.

4. TEBLİGATIN FONKSİYONLARI

Tebliğatin, teslim, bilgilendirme ve belgelendirme fonksiyonları bulunmaktadır.^[12] Tebliğe konu oluşturan hukuki işleme ilişkin evrakın muhataba veya onun adına tebliği almaya yetkili olan kimselere fiziken teslim edilmesi; böylelikle bu hukuki işleme ilgili olan kişilerin bilgilendirilmesi ve nihayet bu hususların belgelendirilmesi ile belirtilen fonksiyonlar yerine getirilmiş olmaktadır. Bir tebliğ işleminin hukuka uygunluğu ve güvenceli olup olmadığı söz edilen fonksiyonları gerçekleştirilmesi itibarıyla değerlendirilir. Belirtilen üç fonksiyon da kuşkusuz hukuk güvenliğinin sağlanmasına ve adil yargılanma hakkının gerçekleşmesine hizmet etmektedir.

Yargıtay bir içtihadında tebliğatin önemine şöyle işaret etmiştir:^[13]

Yetkili makamlar tarafından bir takım hukukî işlemlerin, bunların hukukî sonuçlarından etkilenmeleri amaçlanan kimselere kanuna uygun şekilde bildirimi ve bu bildirim de usulüne uygun şekilde yapıldığının belgelenmesi olarak tanımlanan tebligat, Anayasa ile güvence altına alınan iddia ve savunma

[10] Bkz. <http://www.nvi.gov.tr/Hakkimizda/Projeler,Aks.html> (Erişim tarihi: 21.02.2014).

[11] Tebligat problemlerinin muhakemede gecikmelere sebep olduğuna dair bir alan çalışması için bkz. Mahkeme Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi Ortak Projesi Analiz Çalışması: Hukuk Mahkemelerinin Verimliliği, s. 5. http://www.myd.adalet.gov.tr/dokumanlar/hukuk_mahkemelerinin_etkinligi_analiz.pdf (Erişim tarihi: 31.12.2014).

[12] Muşul, s. 41.

[13] Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 23.11.2011 ve 2011/11-554 Esas- 2011/684 sayılı kararı (UYAP).

hakkının, daha da özeldir hukukî dinlenilme hakkının tam olarak kullanılması ve bu suretle adil bir yargılamanın yapılmasını sağlayan çok önemli bir araçtır.

Bir dâvada davalının, davacının açmış olduğu dâvadan haberdar olması, dâvaya cevap vermesi ve hatta cevap süresinin işlemeye başlaması için dâva dilekçesinin tebliğ edilmesi gerekir. Aksi durumun, ilgilinin hak arama hürriyetini kısıtlayacağına şüphe yoktur. Aslında hemen her hukuksal işlemin tebligat ile sonuç doğuracağını söylemek mümkündür.

5. FİZİKİ TEBLİGATIN SEBEP OLDUĞU GÜVENCESİZLİKLER

Tebligat Kanunu 1959 yılında yürürlüğe girmiştir. Sonraki yıllarda bazı değişiklikler geçirmiş olsa da bu Kanun elektronik ortamın henüz adının dahi duyulmadığı bir dönemin felsefesini yansıtmaktadır. Kanun'da uçakla, telgrafla tebligat, yeni adrese tebligat, tüzel kişilere, gerçek kişilere tebligat, sefer halinde tebligat vb. birçok tebligat türüne yer veren düzenleme bulunmakta; otele kalan ya da askerliğini yapan birisine tebligat nasıl yapılacaktır gibi günümüzde basit denilebilecek sorunları çözümlenmeye çalışmaktadır. Teknolojinin ve iletişimin bu denli geliştiği çağımızda 1959 tarihli TK'nun esas aldığı "fiziki tebligat" olarak adlandırılabilir sistemin, özünde iletişim olan tebligat kurumuna dair ihtiyaçlara cevap veremeyeceği açıktır. Bu bağlamda fiziki tebligatın gerçekleştirilmesinde önemli güçlükler doğabilecek ve dolayısıyla hak kayıpları ortaya çıkabilecektir, şöyle ki;

a) İletişim anlamında fiziki tebligatın teslim fonksiyonunun yerine getirilmesinde günümüzde önemli problemler doğabileceği kuşkusuzdur. İletişim imkânlarının ve mobil hayatın sınırsız şekilde artması karşısında tebligatın muhatabına fiziken ulaşılmasında ciddi zorluklar ortaya çıkabilecektir.

b) Fiziki tebligatın bilgilendirme fonksiyonunun gerçekleştirilmesinde de hayati denilebilecek sorunlar yaşanma ihtimali oldukça yüksektir. Muhatap veya yerine tebligatı alabilecek kişilerden hiçbiri adreste bulunmaz veya muhatap adreste bulunsun bile tebligatı almaktan imtina ederse ne olacaktır? Bu durumda tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyetinden birine ya da zabıta amir ve memurlarına imza karşılığında teslim ederek ihbarnameyi binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirmekte ve böylelikle tebligat yapılmış sayılmaktadır (TK md. 21). Komşuluk ilişkilerinin maalesef zayıfladığı günümüzde hangi komşu bir tebligatın geldiğini komşusuna hemen/ süresinde haber verecektir? Muhtarlıklara teslim edilen binlerce tebligatın hepsinin muhtar tarafından ilgililerine bildirilmesi imkânsız olduğu gibi muhtarların böyle bir görevi de bulunmamaktadır. Tebligatın yapılacağı

kişinin adresine sadece ihbarname şeklindeki basit bir etiketin yapıştırılması bilgilendirme fonksiyonunun yerine getirilmesi bakımından ne kadar güvencelidir? Kısacası, tüm bu olasılıklarda bireyin hakkında yapılan hukuki işlemde bilgisinin olmaması riski doğabilecek, dolayısıyla hukuki güvenlik ilkesinin ihlal edildiği durumların ortaya çıkması kaçınılmaz olabilecektir.

Ülkemizde tebliğ evrakına konu oluşturan hukuki işlemlere karşı genellikle bir hafta ile iki hafta arasında bir kanuni başvuru süresi belirlenmiştir. Örneğin, hakkınızda tamamen hayali belgelerle bir icra takibinin yapıldığını ve örneğin onbeş gün veya bir ay süreyle yaz tatilindeyken adresinizde bulunmamanız sebebiyle kapınıza ihbarname yapıştırılıp tebliğ evrakının muhtara bırakılarak komşunuza haber verilip tebligat yapıldığını düşünelim. Komşunuz ya tebligatı almaktan kaçınacak ya da iyimser ihtimalle tatilden döndüğünüzde evrakı size vereceğini düşünecek, muhtemelen kapıya yapıştırılan ihbarname de ya kaybolmuş ya da afacan bir çocuk tarafından koparılmış olacaktır. Mahalle muhtarının ise size bu tebligatı bildirme ihtimali neredeyse hiç yoktur.

Örnekleme devam edecek olursak, bir işyerine yapılan tebligat işverenin orada olmaması durumunda çalışana tebliğ edilebilmekte ve çalışan da patronuna olası kızgınlığıyla tebligatı yok ederek muhataba ulaştırmayabilecektir. Belirtilen durumlar bir senaryo değil, yaşanmış gerçek olaylar olup, fiziki tebligatın hiç de güvenli olmadığını ortaya koyan acı örneklerdir. İşte böyle öykülere sahip olan, muhatabına hiç veya zamanında ulaşmayan tebligatlar dahi TK kuralları çerçevesinde “usulüne uygun tebligat” niteliğindedir. Kanaatimizce bu durumlarda aslında sözde bir usulüne uygunluk hali ortaya çıkmaktadır. Gerçekte ise muhataplarının şeklen yapılmış bu tebligattan zamanında haberdar olma ihtimali neredeyse hiç yoktur. Ancak, böyle sözde bir tebligatın hukuken geçerli kabul edilmesi dahi muhatabının hayatını mahvetmeye yetebilir. Çünkü tebliğ konusu hukuki işleme karşı kanuni başvuru süresi çoktan geçmiş, örneğin icra takibi kesinleşerek tüm mal varlığını haciz konulmuş ya da bilginiz olmadan hakkınızda bir vergi borcu kesinleşmiş olabilir.

Bilgilendirme fonksiyonunun gerçekleştirilmesinde bir diğer sakınca ise, ilgilinin tebliğ evrakına örneğin tatilde veya şehir dışında olması sebebiyle geç ulaşması sebebiyle zamanında bilgilendirmeme sebebiyle hakkını yeterli biçimde aramak için gerekli zamana sahip olamama durumunun ortaya çıkmasıdır.

c) Fiziki tebligatın belgelendirme fonksiyonunun gerçekleştirilmesinde de problemler yaşanabilecektir. Gerçekten, tebliğ tarihinin belirlenmesi dolayısıyla başvurunun başlayacağı tarihin belirlenmesi, tebliğin yapıldığına dair evrakın merciine ulaştırılmasındaki zaman ve emek kayıpları da birçok hak ihlallerine yol açabilecektir.

Belirtilen yönleriyle fiziki tebligat sisteminde yaşanan güçlükler ve bu sistemin doğurduğu güvensizlikler göz önüne alındığında bu sistem yerine KEP

ve e-tebligatın tercih edilmesi gereği bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda e-tebligat sistemi hukuki güvenlik ilkesi bağlamında teknik olarak incelenecek ve fiziki tebligatla karşılaştırması yapılacaktır.

6. HUKUKİ GÜVENLİK İLKESİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE E-TEBLİGATIN İŞLEVİ

Bireylerin hukuki güvenlik içinde hayatlarını sürdürdüğü hukuk devletinde hak kayıplarının ve güvencesizliklerin ortaya çıkmasını önlemeye elverişli, etkin yasal altyapılar bulunmalıdır. Bu durumun fiziksel ortamda tebligat yapılmasından kaynaklanabilecek güvencesizlikler yönünden de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Bireyler yönünden temel bir hak olan adil yargılanma, hukuk devleti yönünden bakıldığında bir görev olarak kabul edilmektedir. AİHS'nin 6. ve Anayasa'nın 36/1. maddesiyle teminat altına alınmış olan bu hakkın kapsamına davanın hakkaniyete uygun dinlenilmesini isteme hakkı çerçevesinde "devletin bireyi hataya düşürmemesi ve onun hatasından yararlanmaması yükümlülüğü" de dâhildir.^[14] Bu itibarla, kişilerin haklarında tesis edilen hukuki işlemde sadece sözde değil özde bilgilendirilmesi yani tebligatın içeriğinin zamanında ve doğru biçimde öğrenmesinin sağlanması zorunludur. Bu zorunluluk yani hukuk güvenliğinin tesis edilmesi, adil yargılanma hakkının ve dolayısıyla hukuk devletinin önemli bir unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hukuki güvenlik ilkesinin hayata geçirilmesi, tebligattan beklenen teslim, bilgilendirme ve belgelendirme fonksiyonlarının yerine getirilmesiyle eş anlamlıdır. Bu bağlamda e-tebligatın belirtilen fonksiyonlar bakımından irdelenmesi gereklidir.

6.1. Teslim Fonksiyonu Bakımından E-tebligat

Teslim fonksiyonu açısından bakıldığında e-tebligatın ilgisine ulaşmaması neredeyse imkânsız gözükmektedir. E-tebligat yapılacak kişinin bir KEP adresi bulunmaktadır. Bu adres, normal e-posta adresinden farklı; elektronik imza temelinde işleyen bir e-posta adresidir. E-tebligat yapılacak kişi de önceden belirlendiği ve tebligata elverişli KEP adresi bildirildiği için tebligatın başka bir kişinin eline geçmesi söz konusu olmayacaktır. Fiziki tebligatta ortaya çıkan "muhatap yerine tebliği almaya yetkili kişi" belirlenmesi şeklinde sorunlar da hiçbir şekilde gündeme gelmeyecek, teslim fonksiyonu kesin bir şekilde yerine getirilmiş olacaktır.

[14] Bu konuda ayrıca bkz. Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Sancakdar, Oğuz: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2002, s. 246 vd.

6.2. Bilgilendirme Fonksiyonu Bakımından E-tebligat

Bilgilendirme fonksiyonu yönünden bakıldığında, e-tebligat zamandan ve mekândan bağımsız olarak muhatabına güvenli bir biçimde iletilebilmektedir. E-tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılmaktadır (TK md. 7/a-4). Böylelikle muhatabın KEP hesabını en geç beşer günlük aralıklarla kontrol edeceği; gelen e-tebligatının bulunup bulunmadığını denetleyeceği varsayılmıştır. Diğer taraftan KEP hesabınızı uzun süre kontrol etmeseniz dahi adresinize e-tebligat gönderildiğinin kısa mesaj ile telefonunuza bildirilerek uyarı alabilmeniz de bir seçenek olarak sunulmaktadır. Bu itibarla e-tebligat, içeriğinden muhatabını tam ve zamanında bilgilendirmesi sayesinde hak arama özgürlüğünü gerçekleştirilmeye tam olarak elverişli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.3. Belgelendirme Fonksiyonu Bakımından E-tebligat

KEP hizmet sağlayıcılar, e-tebligatın iletimine ilişkin tüm kayıtları -aşağıda ayrıntılı olarak inceleneceği üzere- zaman damgası ekleyip güvenli elektronik imzayla imzalayarak ve erişilebilir şekilde otuz yıl süreyle arşivlerinde saklamaktadır (ETY. md. 7/4-5). Bu itibarla, e-tebligatın belgelendirme fonksiyonu bakımından da kusursuz denilebilecek bir sistem olduğu tartışmasızdır.

7. DAVALARIN SÜRATLE VE EN AZ GİDERLE SONUÇLANDIRILMASINDA E-TEBLİGATIN İŞLEVİ

Tebliğatların elektronik ortamda yapılması, yargılama giderlerinde de önemli tasarruf sağlayabilecektir. Ülkemizde sadece adli mercilerce yılda yaklaşık 32,5 milyon adet tebligat çıkarıldığı ifade edilmektedir. Bu rakama adli merciler dışındaki resmi kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan tebligatlar da eklendiğinde yıllık 60 milyon adet tebligata ulaşılabileceği tahmin edilmektedir. Fiziki tebligatın 14 TL'ye yapılabilmesine karşın günümüzde e-tebligatın birim maliyetinin sadece 1 TL'ye kadar düşürülebildiği gözetildiğinde, yıllık yaklaşık 400 milyon TL'lik bir tasarruftan söz edilebilecektir.^[15] Böylelikle hızlı ve güvenilir oluşu yanında maliyetinin düşüklüğü de gözetildiğinde e-tebligat vazgeçilmez bir seçenek olarak ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla e-tebligatın yaygınlaştırılması, davaların en az giderle ve süratle sonuçlandırılmasına etki eden yönüyle adil yargılanma hakkının hayata geçirilmesine de doğrudan katkı sağlayacaktır.

[15] <http://www.milliyet.com.tr/e-tebligat-ile-yillik-400-milyon/ekonomi/detay/1831437/default.htm> (Erişim tarihi: 30.12.2014).

8. ÇEVRENİN KORUNMASINDA E-TEBLİGATIN İŞLEVİ

E-tebligat çevreci niteliği ile de ön plana çıkmaktadır. Günümüzde çevre kirliliğindeki artış üzücü bir gerçekliktir. Bu bağlamda fiziki tebligat için kâğıt kullanıldığı gözetildiğinde, bu sistem her yıl yüzbinlerce ağacın yok olması anlamını taşımaktadır. Gerçekten tebligat kâğıtlarının işlevini tamamladık-tan sonra atık durumuna geçerek geri dönüşümleri yapılmadığında çevrenin kirlenmesi riski ortaya çıkabilmektedir. Diğer taraftan tebligat yazımları için kullanılan yazıcılar ve tüketilen tonerler, önemli bir maliyet doğurmakta ve yine bu aşamalarda kullanılan kimyasallar da çevreyi kirletmektedir. Öte yandan tebligatların taşınması sırasında harcanan fosil yakıtların sebep olduğu çevre kirliliği de ayrı bir risk unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiziki tebligat sistemindeki söz edilen tüm bu durumların ekolojik dengeyi bozucu etkisi gözetildiğinde e-tebligat ve KEP sayesinde kâğıt, yakıt ve mürekkep tüketiminin önüne geçilerek çevrenin korunmasına da önemli katkılar sağlanabilecektir.

9. KAYITLI ELEKTRONİK POSTA VE E-TEBLİGAT SİSTEMİ

KEP ve bunun bir kullanım biçimi olan e-tebligat, standart elektronik postanın eksikliklerini ortadan kaldıran, yasal olarak geçerli ve teknik olarak güvenli bir e-posta olarak karşımıza çıkmaktadır.^[16] KEP sistemi, bir e-postanın kim tarafından gönderildiğinin ve alındığının bilinmesini sağlamaktadır. Gönderilen iletinin zamanı, zaman damgası ile kesin olarak belirlenebilmekte, iletinin siber uzayda yolculuğu esnasında bir değişikliğe uğrayıp uğramadığı kolayca tespit edilebilmektedir. Bu nitelikleri gözetilerek KEP ve e-tebligat olarak gönderilen iletilere hukuk sistemlerinde geçerlik tanınmakta ve muhakemede delil olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizde 2014 yılı sonu itibariyle BTK tarafından yetkilendirilmiş dört adet KEP hizmet sağlayıcısı bulunmaktadır.^[17] Bunlar; PTT, Türkiye Noterler Birliği Vakfı, TÜRKKEP ve İnter-KEP hizmet sağlayıcılarıdır. KEP hizmet sağlayıcıların yasal olarak verebildikleri hizmetler şöyle sıralanabilir: resmi, özel ve ticari her türlü belge veya yazı iletimi; kamu kurumları arasında ve kurum içi yazışmalar; kurumlar, şirketler ve şahıslar arasındaki yazışmalar; beyannameler; tebligatlar; ihtar-ihbar-teyit-dilekçeler; abonelik-üyelik; elektronik fatura; banka hesap özetleri; ödeme emri; sipariş-sipariş onay; sözleşme-teklif-kira sözleşmesi;

[16] Varol, Asaf: "Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) ve E-Tebligat" *Günüşiği Gazetesi*, <http://gunisig gazetesi.net/y-6834-b-KAYITLI-ELEKTRONIK-POSTA-KEP-VE-E-TEBLIGAT.html>, (Erişim tarihi: 20.02.2014).

[17] http://www.btk.gov.tr/bilgi_teknolojileri/kayitli_elektronik_posta/kephs.php (Erişim tarihi: 29.12.2014).

sigorta işlemleri; fatura-hesap belgesi-makbuz; bordo; ihale teklifleri; şirket içi yazışmalar; telif hakkı; müşteri bilgilendirme ve itiraz vb.

E-tebligat ile muhatapların tebligatı alamadıklarını iddia etmeleri neredeyse imkânsızdır. Çünkü e-tebligatın olay kayıtları; KEP hizmet sağlayıcılar tarafından e-tebligat hizmetinin verilmesi esnasında meydana gelen ve mevzuat gereği kayıt altına alınması zorunlu olan tüm süreçleri kapsayacaktır. KEP hizmet sağlayıcılar, muhatapın adresine elektronik tebligatın iletilip iletilmediğine ve gecikme oluşmuşsa bu gecikmeye ilişkin olanlar da dahil tüm süreçlerin olay kayıtlarını tutar; bu bilgileri idarenin sistemi vasıtasıyla tebligatı çıkaran mercie derhal bildirir. Olay kayıtları günde en az bir defa olmak üzere zaman damgası eklenerek güvenli elektronik imzayla imzalanır ve erişilebilir şekilde arşivlerde otuz yıl süreyle saklanır (ETY. md. 7/4-5).

9.1. Bir Elektronik Postanın Yolculuğu

İnternet^[18] ağının temelleri 1969 yılında Advanced Research Projects Agency Network (ARPANET) ile atılmıştır.^[19] Günümüzdeki İnternet gibi, paket tabanlı iletişim gerçekleştiren ARPANET, verileri küçük paketler halinde aktarmıştır. Bu yöntemin getirisi ise bir sunucular ağı olan İnternet'e gönderilen parçalanmış haldeki verinin, farklı yollar izleyerek hedefine ulaşabilmesidir. Çeşitli sunucular üzerinden adresine ulaşan paketler daha sonra kaynak bilgisayarda birleştirilerek veri aktarımı tamamlanmış olmaktadır. Bu ağı kullanan ve Ray Tomlinson tarafından 1971'de geliştirilen bir yazılımla, bugün bildiğimiz e-posta sisteminin temeli atılmıştır.^[20] Ray Tomlinson tarafından geliştirilen sistem belli bir yazılımı temel almış ve yazılımın gönderdiği dosya biçimindeki e-postaların ağda aktarılmasına dayandırılmıştır. 1983 yılında Domain Name System (DNS) sunucularının geliştirilmesiyle birlikte İnternet Protocol (IP) adresleri yerine alan adlarının kullanılmasıyla birlikte, e-postaların adreslenmesinde @ işareti kullanılmaya başlanmıştır. İlk e-postalar sadece yazı (text) içermiş ve genellikle 7 bitlik ASCII kodlamasına sahip olmuşlardır. Bununla birlikte e-postalar, başlık ve gövde olmak üzere iki bölümden meydana gelmiş ve bu iki bölüm sadece boş bir satırla birbirinden ayrılmıştır.

Günümüzdeki e-postalar, Multipurpose İnternet Mail Extension–Çok Amaçlı İnternet Posta Eklentileri (MIME) adı verilen standart sayesinde, hem

[18] “İnternet” sözcüğünün kullanımı konusunda ayrıca bkz. Özen/ Baştürk, s. 14-18.

[19] Spilling, Paal/ Lundh, Yngvar: “Features of the İnternet History, The Norwegian Contribution to the Development” <http://www.usit.uio.no/om/organisasjon/sst/stab/ansatte/bness/tilkoplet/web/7/src/pal-spilling-yngvar-lundh-features-of-the-internet-history.pdf> (Erişim tarihi: 29.12.2014).

[20] The İnternet of Email: Pretext Magazine (1998), http://socrates.berkeley.edu/~scotch/innovation/inventing_email.pdf (Erişim tarihi: 29.12.2014).

metin hem de metin olmayan içeriğin aktarılmasını sağlamaktadır. MIME sayesinde 7 bitlik ASCII kodlamanın yanında unicode dâhil birçok farklı kodlamanın ve dosya eklentilerinin aktarılması mümkün hale gelmiştir. MIME standardı birçok farklı kodlamayı mümkün hale getirirse de e-postaların başlık bölümü büyük ölçüde 7-bitlik ASCII kodlamasına sadık kalmaktadır. Başlık bölümünde; konu, alıcı ve gönderen bilgileri, e-posta kimlik kodu ve yanıtlama adresi gibi bilgiler yer almaktadır.

Bir e-posta gönderildiğinde, başlık bölümüne genellikle aracı sunucular tarafından ek yönlendirme bilgileri eklenir. Basitliği sağlamak ve mesaja müdahaleyi önlemek adına, bu bilgiler e-postanın başlık bölümünün sonuna değil önüne eklenmektedir. Bu bilgiler, e-postanın hangi sunucular üzerinden geçtiğini ve hangi sunuculara yönlendirildiği gibi detayları barındırır. Örneğin bir iş e-postası kişisel bir e-postaya yönlendirildiğinde, yönlendirme bilgileri sunucu tarafından başlığa eklenir. Bu bilgiler, zaman damgalarını da barındırdığından, e-postanın hedefine ulaşan yolu üzerinde ne kadar zaman geçirdiği de anlaşılabilir. Başlık bölümünde barındırılan bu bilgiler kötü amaçlı sunucular tarafından sahte bilgilerle değiştirilebilir. Bu sebeple sahte yönlendirme ve gönderici bilgilerine sahip e-postalarla sık sık karşılaşılabilir. İstenmeyen (spam) e-postalar genellikle bu şekilde, sahte bilgiler ile gelen kutularına ulaşır. Standart e-postanın belirtilen güvencesizliklerine rağmen KEP ve e-tebligat uygulamalarında uygulanan bilgi güvenliği teknolojilerine nazaran belirtilen ihtimallerin ortaya çıkması imkânsızdır.

9.2. Elektronik Postanın Çıkış Kaynağının Tespiti

Günümüzde standart bir elektronik postanın çıkış kaynağının IP numarasını farklı göstermek kolaylıkla yapılabilen bir tasarruftur. Bu amaçla kullanılacak yazılımlara kolaylıkla erişilebilmektedir. Bu tür yazılımlar sayesinde e-postanın çıkış merkezi farklı gösterilebilmekte, değişik bir ülkeden ve farklı bir IP'den iletildiği görünümü verilebilmektedir. Ancak yapılabilecek bu yanıltmalara rağmen, uygulanacak adli bilişim teknikleriyle e-postanın gerçek çıkış kaynağının belirlenebilmesi mümkün olmaktadır.

KEP sistemimin dayandığı güvenli elektronik imza tabanlı bilgi güvenliği sistemleri sayesinde e-tebligatta çıkış kaynağının farklı gösterilmesi gibi ihtimallerin ortaya çıkmasının günümüz teknolojisiyle imkânsız olduğunu vurgulamalıyız.

10. KEP ve E-Tebligat Sisteminin Güvenilirliği

KEP ve e-tebligat sistemleri, elektronik imza ve yüksek düzeyli şifreleme teknikleri ile güvenlik düzeyleri oldukça arttırılmış araçlardır. Bunlar çok

güvenli sistemler olarak görülmesine karşın sonuçta veriler şifrelenmiş de olsa siber uzayda dolaşmaktadır. Diğer taraftan, elektronik ortamlarda veri fiziksel müdahalelerle de zarar görebilir. Bu nedenle yedeklemelerinin çok yüksek seviyede yapılması zorunludur. Bu itibarla yedekleme mekânları birbirinden kilometrelerce uzaklıkta en az iki ayrı yerde olmalı, yedekleme sistemlerinin bulunduğu ana makinelerin çok iyi korunmaları ve soğutma sistemlerinin mükemmel çalışmaları sağlanmalıdır. Yangın, deprem gibi doğal afetlerin dahi bilgilerin saklandığı veri depolarına zarar vermesini sağlayacak biçimde tedbirler alınmalıdır. Tüm bu önlemlere rağmen her türlü bilgi güvenliği tedbirinin bir açığının bulunabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır.

KEP ve e-tebligat hizmet sağlayıcıların bilgi güvenliği bakımından yeterli alt yapıları mükemmel biçimde dizayn etmeleri beklenmektedir. Bu bağlamda BTK'nın hizmet sağlayıcıların yetkilendirilmesi ve denetimi sürecinde European Telecommunications Standards Institute-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü'nün (ETSI) kayıtlı elektronik postaya ilişkin standartlarını benimsemiş olduğu bilinmektedir.^[21]

11. KEP ve E-Tebligat Sistemini Yaygınlaştırma Çalışmaları

KEP ve e-tebligat sisteminin yaygınlaştırılmasının önemi tartışmasıdır. Ülkemizde e-tebligatların çok önemli bir kısmının Adalet Bakanlığınca çıkarıldığı gözetildiğinde bu alanda öncülük yapma görevi bu kuruma düşmektedir. 2014 yılı sonu itibarıyla altyapı hazırlıklarının bitirilememesi ve hizmet sağlayıcılarla UYAP sistemi arasında entegrasyon sürecinin tamamlanamaması sebebiyle henüz somut uygulama örneklerinin hayata geçirilemediği bilinmektedir.

28 Haziran 2014 tarihinde yürürlüğe giren yeni bir düzenleme ile 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Kanun ve yine 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun kapsamında yükümlü olarak belirlenen kişi, kurum ve kuruluşlara e-tebligat zorunluluğu getirilmiştir.^[22] Böylece 5549 sayılı ve 6415 sayılı Kanunların uygulanması

[21] Bkz. http://www.btk.gov.tr/bilgi_teknolojileri/kayitli_elektronik_posta/baglantilar.php (Erişim tarihi: 21.02.2014).

[22] Bkz. RG. 28.06.2014/ 29044.

5549 sayılı Kanun Madde 9/A: "(1) Bu Kanun ve 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanması kapsamında yapılacak tebligatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/A maddesinde düzenlenen elektronik tebligata ilişkin usullere bağlı olmaksızın, elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve tebligata elektronik ortamda cevap verilmesi istenebilir. Bu şekilde yapılan tebligatlar karşı tarafa ulaştığında tebliğ edilmiş sayılır.

(2) Başkanlık, elektronik ortamda yapılacak tebligatla ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma ve cevapların elektronik ortamda verilmesi zorunluluğu getirmeye, elektronik ortamda tebliğ

kapsamında bankalar, bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları, noterler gibi kişi ve kuruluşlara yapılacak tebligatların e-tebligat olarak yapılabileceği ilkesi kabul edilmiştir.

6545 sayılı Kanun'un getirdiği söz ettiğimiz modelin TK'nun sisteminden esaslı biçimde ayrılması dikkat çekicidir. Gerçekten, 5549 sayılı ve 6415 sayılı Kanunların uygulanması kapsamındaki kişi ve kuruluşlara yapılacak e-tebligatlar TK'nun 7/A maddesindeki elektronik tebligata ilişkin usullere bağlı olmaksızın, elektronik ortamda tebliğ edilebilecek ve buna da elektronik ortamda cevap verilmesi istenebilecektir. Bu şekilde yapılan tebligatlar karşı tarafa ulaştığında tebliğ edilmiş sayılacaktır (5549/ md. 9/A-1). Görüldüğü üzere anılan düzenleme TK'nun "elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır" şeklindeki ilkesi ile (TK md. 7/a-4) bir anlamda çelişmektedir. Öte yandan belirtilen sistemin TK'nun dışında ayrı bir yapı getirdiği gözetildiğinde yapılacak tebligatlar hakkında TK'na ilişkin yönetmeliklerin uygulanmasının da mümkün olamayacağı dikkate alınmalıdır.

yapılacaklar ile elektronik ortamdaki tebligata ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknolojik imkânlardan adalet sistemimizin ve tabii ki hukuk devletinin yararlanması teşvik edilmelidir. Bu anlamda, KEP ile e-tebligat sisteminin fiziki tebligatla kıyaslanamayacak ölçüde avantajlar sağladığı kuşkusuzdur. Belirtilen sistemlerin teknolojik özellikleri itibariyle hukuki güvenlik ilkesinin ve adil yargılanma hakkının gerçekleştirilmesinde önemli işlevler yüklenebileceği tartışmasızdır. Bu itibarla, isteğe bağlı e-tebligatın geliştirilerek bir bakıma Adres Kayıt Sistemi (AKS) ile birleştirilmesi gereklidir. Böylece e-devlet sistemine e-tebligat alma isteği ve adresinin bildirilerek dileyen kişiler yönünden e-tebligatın birincil hale getirilmesi mümkün olabilecektir; isteyen kişilere artık tüm tebligatlar e-tebligat şeklinde yapılabilecektir. Bu anlamda Fransa örneğinde olduğu üzere, vekille temsil edilen işlerde e-tebligat zorunluluğu getirilmesi düşünülebilir. Yine barolar, ticaret sicil memurlukları, vergi dairesi başkanlıkları, meslek kuruluşları, SGK gibi kuruluşların ve Adalet Bakanlığı'nın e-tebligatın yaygınlaştırılması anlamında öncülük etmesi ivedilikle sağlanmalıdır. Öte yandan, hukuk güvenliğinin sağlanmasının yolunun e-tebligattan geçmekte olduğu konusunda birey düzeyinde farkındalık yaratılmasının bu alandaki en önemli adımlardan birisi olduğu kuşkusuzdur. KEP ile e-tebligatın benimsenmesinin bilgi toplumu ile hukuk devleti için vazgeçilmez bir gereklilik olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

BİBLİYOGRAFYA

Mahkeme Yönetim Sisteminin Güçlendirilmesi Ortak Projesi Analiz Çalışması: Hukuk Mahkemelerinin Verimliliği, s. 5. http://www.myd.adalet.gov.tr/dokumanlar/hukuk_mahkemelerinin_etkinligi_analiz.pdf (Erişim tarihi: 31.12.2014).

Muşul, Timuçin: Tebligat Hukuku, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Özen, Muharrem/ Baştürk, İhsan: Bilişim-İnternet ve Ceza Hukuku, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.

Spilling, Paal/ Lundh, Yngvar: "Features of the Internet History, The Norwegian Contribution to the Development" <http://www.usit.uio.no/om/organisasjon/sst/stab/ansatte/bness/tilkoplet/web/7/src/pal-spilling-yngvar-lundh-features-of-the-internet-history.pdf> (Erişim tarihi: 29.12.2014).

Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Sancakdar, Oğuz: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İşliğinde Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2002.

The Invention of Email: Pretext Magazine (1998), http://socrates.berkeley.edu/~scotch/innovation/inventing_email.pdf (Erişim tarihi: 29.12.2014).

Varol, Asaf: "Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) ve E-Tebligat", Günışığı Gazetesi,

<http://gunisigigazetesi.net/y-6834-b-KAYITLI-ELEKTRONIK-POSTA-KEP-VE-E-TEBLIGAT.html>, (Erişim tarihi: 20.02.2014).

http://www.btk.gov.tr/bilgi_teknolojileri/kayitli_elektronik_posta/kephs.php (Erişim tarihi: 21.02.2014).

<http://gundem.bugun.com.tr/postaciya-tebligat-cezasi-haberi/618838> (Erişim tarihi: 21.02.2014).

<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/22053137.asp> (Erişim tarihi: 20.02.2014).

<http://www.milliyet.com.tr/e-tebligat-ile-yillik-400-milyon/ekonomi/detay/1831437/default.htm> (Erişim tarihi: 30.12.2014).

<http://www.nvi.gov.tr/Hakkimizda/Projeler,Aks.html> (Erişim tarihi: 21.02.2014).

<http://www.tdk.gov.tr> (Erişim tarihi: 20.02.2014).

<http://uyap.gov.tr> (Erişim tarihi: 20.02.2014).

Yazarların İletişim Bilgileri:

İhsan Baştürk, Yargıtay Üyesi, Bakanlıklar/ Ankara Tlf: 505 5493203 ihsanbasturk@hotmail.com

Asaf Varol, Fırat Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Öğretim Üyesi, Elazığ, tlf: 5334105927 varol.asaf@gmail.com